

**Пам'ятки щодо дій працівників і студентів
в умовах надзвичайних ситуацій**

**АЛГОРИТМ ДІЙ ПОСАДОВОЇ ОСОБИ ПРИ ОТРИМАННІ
ІНФОРМАЦІЇ ПРО ВЧИНЕННЯ (У РАЗІ ЗАГРОЗИ ВЧИНЕННЯ)
ДІЯННЯ З ОЗНАКАМИ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ**

1. Посадова особа підприємства, організації, установи, військової частини при отриманні інформації про вчинення (загрозу вчинення) діяння з ознаками терористичного акту, підозрілих осіб, можливо причетних до підготовки та скоєння терористичного акту, негайно доповідає своєму керівництву і через нього (а за відсутністю – через чергового установи або особисто) повідомляє органи УМВС, УДСНСУ, УСБУ в Харківській області (057 707 1661), органи місцевого самоврядування.

2. Черговий органу місцевої влади, підприємства або посадова особа, яка приймає повідомлення про теракт, повинні намагатись по можливості уточнити і мати наступні дані:

- джерело отримання інформації;
- час і точне місце події (адреса);
- характер діяння (вибух, погроза вибуху, захоплення заручників чи ін.);
- об'єкт посягання;
- кількість терористів, їх вимоги, озброєння, прикмети;
- обстановка, що склалась на останній час на об'єкті посягання;
- заходи, які вжиті адміністрацією або присутніми з реагування на подію.

Про прийняття повідомлення та отримані дані черговий або посадова особа негайно сповіщають органи МВС, Державну службу надзвичайних ситуацій (ДСНС), СБУ, записує час і прізвище особи, яка прийняла повідомлення.

Відсутність повних даних не звільняє посадову особу від термінової доповіді.

3. Адміністрація об'єкту посягання з отриманням повідомлення та доведення інформації до правоохоронних органів повинна організувати:

- посилення охорони і пропускного режиму наявними силами;
- терміновий збір керівників і працівників режимних, охоронних, аварійно–рятувальних служб (якщо такі є);
- тимчасове призупинення функціонування об'єкту або його окремих ланок, виведення за його межі вільного персоналу, встановлення осіб, які опинилися у заручниках;
- надання допомоги потерпілим;
- зустріч представників правоохоронних органів.

4. Місцеві органи виконавчої влади і самоврядування у випадку вчинення теракту на підпорядкованій їм території, за узгодженням з керівником регіональної координаційної групи АТЦ, у разі потреби організують:

а) транспортне забезпечення, у т.ч. спільне з органом ДСНС і адміністрацією об'єкту – евакуацію населення і вільного персоналу об'єкту

посягання;

- б) продовольче забезпечення учасників операції (продукти, питна вода);
- в) доставку продуктів, ліків, грошей та ін. на вимогу терориста;
- г) забезпечення житловими приміщеннями евакуйованого з небезпечної зони населення;
- д) підготовку медичних закладів для прийому можливих потерпілих.

ПАМ'ЯТКА ЩОДО ПЕРШОЧЕРГОВИХ ДІЙ У РАЗІ ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК ВИБУХОВИХ ПРИСТРОЇВ АБО СХОЖИХ НА НИХ ПРЕДМЕТІВ

I. Характерними ознаками наявності вибухового пристрою можуть бути:

1. Знаходження у громадських місцях, транспорті валіз, кейсів, пакунків, коробок та інших предметів, залишених без нагляду власників.
2. Отримання адресатом поштового відправлення від невідомого відправника, наявність у відправленні явного дисбалансу, нестандартний вигляд посилочної тари.
3. Наявність у предметів характерного вигляду штатних бойових припасів, вибухових речовин, засобів або їх елементів.
4. Наявність у виявлених предметів звуку працюючого годинникового механізму, запаху бензину, газу, розчинника, хімічних речовин, диму, що виходить з предмету тощо.
5. Наявність у підозрілого пристрою елементів (деталей), що не відповідають його прямому призначенню (сигнальні лампи, світлодіоди, радіоплати, перемикачі, елементи живлення, і т. ін.) або додаткового контакту з навколишніми предметами (антена, вмонтований електричний дріт, натягнутий шнур або мотузка).
6. Невідповідність маси дійсному призначенню або вигляду предмета (наприклад – вага коробки від цукерок, банки від кави, книги та ін.).
7. Наявність у дверях, вікнах будь-яких сторонніх предметів – закріпленого дроту, ниток, важелів, шнурів тощо.
8. Наявність стороннього сміття, свіжоштукатурених та свіжопофарбованих ділянок стін, стелі, підлоги, порушення ґрунту, покриття на газонах, тротуарах, за відсутності пояснень щодо їх виникнення у відповідних служб.
9. Наявність у контрольованих зонах залишеного автотранспорту, сторонніх чи нічийних приладів, механізмів, тимчасових споруд, будівельних матеріалів і конструкцій, тощо.
10. Намагання особи з предметом у руках чи у специфічному одязі, що дозволяє приховувати вибуховий пристрій, за будь-яких обставин безпосередньо наблизитися до об'єкту охорони чи маршруту його пересування. У разі, якщо особа намагається безпосередньо застосувати підозрілий предмет, по можливості не дати їй випустити предмета з рук та використати тіло особи як екран для гасіння у разі вибуху пристрою.

Категорично забороняється самостійно проводити з підозрілим предметом будь-які дії (торкатися, нахилити, відкривати, переміщувати, підіймати, перерізати, та ін.)

Пам'ятайте, що марна втрата часу при загрозі вибуху може призвести до людських жертв!

В усіх випадках про виявлення ознак вибухового пристрою, підозрілих предметів, осіб повідомляти:

– за тел. **102** та [057 705 9682](tel:0577059682) оперативного чергового ГУ МВС України в Харківській області

– за тел. [057 707 1661](tel:0577071661) оперативного чергового УСБ України в Харківській області.

П. У разі надходження анонімного повідомлення про підготовку вибуху за телефоном:

1. Спробувати з'ясувати у особи, що телефонує, який вибуховий, пристрій, де він встановлений і коли повинен спрацювати.

2. Не класти слухавку на телефонний апарат.

3. Повідомити про отримане повідомлення з іншого телефонного апарату до чергової частини органів внутрішніх справ з наданням номеру телефону, на який отримано повідомлення.

4. Оглянути зазначене приміщення без евакуації персоналу. У разі невизначеності інформації після огляду приміщення – оглянути кімнати, до яких є вільний доступ сторонніх, вміст урн для сміття, меблів, залишених пакунків, підозрілих предметів тощо.

III. У разі виявлення предмета, підозрілого на вибуховий пристрій, необхідно:

1. Обмежити доступ до приміщення, організувати його охорону.

2. негайно доповісти безпосередньому керівнику, вказати місце знаходження предмета, час виявлення та особу, яка його виявила.

3. Забезпечити інформування чергових підрозділів МВС, СБУ, ДСНС України.

4. Безумовно виконувати всі рекомендації спеціаліста–вибухотехніка, у разі підтвердження наявності ознак вибухового пристрою організувати евакуацію людей з будівлі, території.

ПОРЯДОК ОПОВІЩЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ПРО ЗАГРОЗУ ВИНИКНЕННЯ ТА ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ. СИГНАЛИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Головним і невід'ємним елементом цивільного захисту є інформація та оповіщення.

Зміст інформації становить відомості про надзвичайні ситуації, що прогнозуються або вже виникли, з визначенням їхньої класифікації, меж поширення і наслідків, а також заходи реагування на них.

Сигнали цивільного захисту передаються каналами зв'язку, радіотрансляційними мережами і засобами телебачення.

Сигнали цивільного захисту дублюються за допомогою місцевої радіотрансляційної мережі, гудків підприємств і транспорту, сирен тощо.

Сигнали попередження населення про загрозу виникнення та виникнення надзвичайних ситуацій у мирний та воєнний час

Сигнал **«Увага всім»** повідомляє населення про надзвичайну обстановку в мирний час і на випадок загрози нападу противника. Сигнал подається органами цивільного захисту за допомогою сирени і виробничих гудків. Тривалі гудки означають попереджувальний сигнал.

Почувши їх, необхідно включити радіо, телевізор і прослухати текст інформації про дії населення після одержання сигналу. Якщо немає радіо, телевізора або вони не працюють, слід з'ясувати значення і зміст інформації в місцевих адміністративних органах.

Після одержання інформації необхідно виконати всі вказівки.

Сигнали і варіанти оповіщення населення в мирний час

«Аварія на атомній електростанції». Повідомляються місце, час, масштаби аварії, інформація про радіаційну обстановку та дії населення. Якщо є загроза забруднення місцевості радіоактивними речовинами, необхідно провести герметизацію приміщень. Провести заходи захисту від радіоактивних речовин, продуктів харчування та води. Прийняти йодні препарати. Далі діяти відповідно до вказівок органів цивільного захисту.

«Аварія на хімічно небезпечному об'єкті». Повідомляються місце, час, масштаби аварії, інформація про можливе хімічне зараження території, напрямок та швидкість можливого руху зараженого повітря, райони, яким загрожує небезпека. Дається інформація про поведінку населення. Залежно від обставин: залишатися на місці, у закритих приміщеннях, на робочих місцях чи залишити їх і, застосувавши засоби індивідуального захисту, вирушити на місця збору для евакуації або в захисні споруди. Далі діяти відповідно до вказівок органів цивільного захисту.

«Землетрус». Подається повідомлення про загрозу землетрусу або його початок. Населення попереджається про необхідність відключити газ, воду, електроенергію; взяти необхідний одяг, документи, продукти харчування, вийти на вулицю і розміститися на відкритій місцевості на безпечній відстані від будинків, споруд, ліній електропередачі. Далі діяти відповідно до вказівок органів цивільного захисту.

«Затоплення». Повідомляється район, в якому очікується затоплення в результаті підйому рівня води в річці чи аварії дамби.

Населення, яке проживає в даному районі, повинне взяти необхідні речі, документи, продукти харчування, воду, виключити електроенергію, відключити

газ і зібратись у вказаному місці для евакуації. Далі діяти відповідно до вказівок органів цивільного захисту.

«Штормове попередження». Подається інформація для населення про посилення вітру. Населенню необхідно зачинити вікна, двері, по можливості, перейти в підвали (якщо підвали пристосовані для укриття). Далі діяти відповідно до вказівок органів цивільного захисту.

Сигнали оповіщення населення у воєнний час

Сигнал **«Повітряна тривога»** подається для всього населення, яке попереджається про небезпеку ураження противником даного району. По радіо передається текст: **«Увага! Увага! Повітряна тривога! Повітряна тривога!»**, одночасно сигнал дублюється сиренами, гудками підприємств і транспорту. Тривалість сигналу 2–3 хв.

При цьому сигналі об'єкти припиняють роботу, транспорт зупиняється і все населення укривається в захисних спорудах та підвальних приміщеннях, пристосованих для укриття. Працівники і службовці припиняють роботу відповідно до інструкції і вказівок адміністрації.

Сигнал може застати у будь-якому місці й будь-який час. В усіх випадках необхідно діяти швидко, але спокійно, впевнено, без паніки. Суворо дотримуватися правил поведінки, вказівок органів цивільного захисту.

Сигнал **«Відбій повітряної тривоги»**. Органами цивільного захисту через радіотрансляційну мережу передається текст: **«Увага! Увага! Громадяни! Відбій повітряної тривоги!»**. За цим сигналом населення залишає захисні споруди і повертається на свої робочі місця і в житла.

Сигнал **«Радіаційна небезпека»** подається в населених пунктах і в районах, в напрямку яких рухається радіоактивна хмара, що утворилася від вибуху ядерного боєприпасу.

Почувши цей сигнал, треба надіти респіратор, протипилову пов'язку, ватно-марлеву маску або протигаз, взяти запас продуктів, документи, медикаменти, предмети першої потреби і направитися у сховище або протирадіаційне укриття. Якщо таких укриття поблизу немає, то від ураження радіоактивними речовинами можливо сховатися в ретельно загерметизованих житлових чи виробничих приміщеннях. Далі діяти відповідно до вказівок органів цивільного захисту.

Сигнал **«Хімічна тривога»** подається у разі загрози або безпосереднього виявлення хімічного або бактеріологічного нападу (зараження). При цьому сигналі необхідно швидко надіти протигаз (при необхідності – і засоби захисту шкіри) та укритися в захисних спорудах. Якщо таких споруд поблизу немає, то від ураження аерозолями отруйних речовин і бактеріальних засобів можливо сховатися в ретельно загерметизованих житлових чи виробничих приміщеннях. Далі діяти відповідно до вказівок органів цивільного захисту.

При застосуванні противником біологічної зброї населенню буде надана інформація про наступні дії.

ПАМ'ЯТКА НАСЕЛЕННЮ ЩОДО ДІЙ В ОСОБЛИВИЙ (ВОЄННИЙ) ПЕРІОД

1. Правила поведення населення у разі застосування противником військової авіації і артилерії

У сучасних умовах загострення відносин між окремими державами, яке може перерости у збройний конфлікт, особливу небезпеку для населення становить використання противником військової авіації і артилерії.

З метою захисту населення у разі виникнення збройного конфлікту із застосуванням противником військової авіації і артилерії, громадянам рекомендується:

– особам, які не працюють, при перших ознаках військової агресії або за відповідною інформацією органів влади залишити місто і виїхати в сільську місцевість до рідних чи знайомих. Також можна виїхати у приміську зону на дачні та садові ділянки, які мають будиночки для проживання. Про свій виїзд та місце подальшого перебування слід повідомити рідних та житлово–експлуатаційні органи (вуличні комітети). При самостійному виїзді взяти речі, які рекомендується брати при оголошенні евакуації, а також відключити в квартирі електрику, газ, воду;

– у випадку оголошення евакуації діяти згідно вказівок органів цивільного захисту;

– особам, які не залишили місто і під час повітряного удару, перебувають у житлових приміщеннях, слід зайняти приміщення, які розташовані подалі від вікон, балконів (коридор, ванна кімната тощо) і дочекатись закінчення вибухів. Ні в якому разі не можна вибігати з будинків на вулицю, користуватися ліфтом. По звершенню нальоту (артобстрілу) слід обережно залишити будинок. Якщо будинок було зруйновано, або він отримав пошкодження, необхідно взяти із собою речі, як при евакуації;

– у випадку, коли авіаційний удар (артобстріл) застав працююче населення на робочому місці, слід діяти згідно вказівок керівництва підприємства (установи, організації). Деякі підприємства мають захисні споруди, які можуть використовуватись як бомбосховища, підвальні приміщення, пристосовані для укриття працівників;

– у разі, коли особи потрапили під повітряний удар, знаходячись поза межами будівель, слід лягти на землю по можливості у найбільш заглиблені місця (канави, ритвини тощо), прикрити голову якимись речами або, на крайній випадок, руками і дочекатись закінчення вибухів.

Сигнали оповіщення про повітряну небезпеку доводяться до населення централізовано органами цивільного захисту.

2. Правила поведення населення в місцях бойових дій

При першій можливості покиньте місце ведення бойових дій. Майте при собі документи.

Якщо це неможливо:

- зробіть запас продуктів харчування і води;
- по можливості обладнайте укриття в підвалі, захистіть його мішками з піском, передбачте наявність аварійного виходу;
- при наявності земельної ділянки обладнайте укриття на такій відстані від будинку, яка більша його висоти;
- уточніть місце, де вам може бути надана медична допомога;
- якщо розпочалась перестрілка, ляжте на підлогу під вікно або у ванній кімнаті;
- по квартирі пересувайтеся повзком.

Якщо перестрілка застали вас на вулиці:

- негайно ляжте на землю;
- якщо по вас не стріляють, займіть найближче укриття (канаву, яму), переповзті під бетонний бордюр;
- не виходьте з укриття до кінця бою.

НЕ МОЖНА:

- підходити до вікон, якщо почуєте постріли;
- спостерігати за ходом бойових дій;
- стояти чи перебігати під обстрілом;
- конфліктувати з озброєними людьми;
- носити армійську форму або камуфльований одяг;
- демонструвати зброю або предмети, схожі на неї;
- підбирати покинуті зброю та боєприпаси.

3. Порядок дії населення у випадку евакуації

Перед тим, як залишити житло, необхідно:

- зачинити вікна;
- вимкнути газ, воду та електрику;
- забрати продукти з холодильника.

З собою мати наступні документи:

Паспорт, військовий білет, документи про освіту і фах, посвідчення про шлюб і народження дітей, пенсійне посвідчення, трудову книжку та інші документи.

З собою мати наступні речі:

Валізу (рюкзак) з теплим одягом, постільною білизною, особистими речами і предметами гігієни, гроші, цінності, продукти харчування і воду на 3 доби. Загальна вага не повинна перевищувати 50 кг.

До валізи (рюкзака) прикріпити нашивку з позначенням адреси

постійного місця проживання, прізвища евакуйованого і місця призначення. На одязу дітей мають бути нашивки з позначенням прізвища, імені та по батькові евакуйованого, року народження, адреси постійного місця проживання і місця призначення.

Виконувати усі розпорядження посадових осіб евакуаційних і евакоприймальних органів. Дотримуватись дисципліни та порядку на маршруті (на шляху руху на транспорті) і в районі розселення за новим місцем розташування.

Особи, які мають на руках військові білети з мобілізаційними приписами, евакуації не підлягають!

ВИСОКА ОРГАНІЗОВАНІСТЬ ТА ДИСЦИПЛІНА КОЖНОГО ГРОМАДЯНИНА – ГОЛОВНЕ В ПЕРІОД ЕВАКУАЦІЇ!

4. Укриття населення у захисних спорудах

Для укриття населення від надзвичайних ситуацій техногенного, природного та воєнного характеру створено фонд захисних споруд цивільного захисту, який включає сховища цивільного захисту, підземний простір метрополітену, підвальні приміщення будинків, підземні паркінги та інші споруди підземного простору, які можуть бути використані для укриття населення. Організації та власники зазначених споруд, у разі необхідності, зобов'язані забезпечити вільний доступ для укриття.

Відповідно до Кодексу цивільного захисту України, у сховищах укриттю підлягають:

а) працівники найбільшої працюючої зміни суб'єктів господарювання, віднесених до відповідних категорій цивільного захисту та розташованих у зонах можливих значних руйнувань населених пунктів, які продовжують свою діяльність в особливий період;

б) персонал атомних електростанцій, інших ядерних установок і працівники суб'єктів господарювання, які забезпечують функціонування таких станцій (установок);

в) працівники найбільшої працюючої зміни суб'єктів господарювання, віднесених до категорії особливої важливості цивільного захисту та розташованих за межами зон можливих значних руйнувань населених пунктів, а також працівники чергового персоналу суб'єктів господарювання, які забезпечують життєдіяльність міст, віднесених до відповідних груп цивільного захисту;

г) хворі, медичний та обслуговуючий персонал закладів охорони здоров'я, які не підлягають евакуації або не можуть бути евакуйовані у безпечне місце.

Для захисту людей від деяких факторів небезпеки, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій у мирний час, та дії засобів ураження в особливий період також використовуються споруди подвійного

призначення та найпростіші укриття.

Споруда подвійного призначення – це наземна або підземна споруда, що може бути використана за основним функціональним призначенням і для захисту населення.

Найпростіше укриття – це фортифікаційна споруда, цокольне або підвальне приміщення, що знижує комбіноване ураження людей від небезпечних наслідків надзвичайних ситуацій, а також від дії засобів ураження в особливий період.

5. Оповіщення

Головний спосіб оповіщення населення про дії при виникненні надзвичайних ситуацій – це передача повідомлення мережею провідного мовлення (через квартирні і зовнішні гучномовці), а також через місцеві радіомовні станції і телебачення, пересувні автомобілі, оснащені гучномовцями. Для привернення уваги населення в екстремальних випадках перед передачею інформації включаються сирени та інші сигнальні засоби.

Запам'ятайте! Сирени і переривисті гудки інших сигнальних засобів означають сигнал цивільного захисту **«УВАГА ВСІМ!»**.

Почувши такий сигнал, негайно увімкніть гучномовець, радіоприймач або телевізор і слухайте повідомлення органів цивільного захисту.

На кожний випадок надзвичайних ситуацій підготовлено варіанти повідомлень на можливі надзвичайні ситуації.

Після подачі звукових сигналів (сирени, гудки і т. д.) передається мовна інформація про надзвичайну ситуацію.

Вислухавши повідомлення кожний громадянин повинен діяти без паніки у відповідності з отриманими вказівками.

Повідомлення включає: інформацію про надзвичайну ситуацію, місце і час виникнення надзвичайної ситуації; територія (райони, масиви, вулиці, будинки і т. д.), яка потрапляє в осередки (зони) ураження; порядок дій при надзвичайних ситуаціях; інша інформація.

ПОВІДОМЛЕННЯ будуть залежати від екстремальних умов, розмірів, тривалості та масштабності можливих наслідків надзвичайних ситуацій, ступеню небезпеки факторів ураження для населення.

Кожний громадянин, який знаходиться на робочому місці, повинен виконувати всі розпорядження керівника цивільного захисту суб'єкта господарювання, діяти у відповідності з планом цивільного захисту, а також брати участь у проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у складі формувань або за вказівками органів управління цивільного захисту.

Якщо громадянин знаходиться за місцем проживання при виникненні надзвичайних ситуацій, він повинен:

- тримати вдома постійно включеними репродуктори, радіоприймачі, телевізори для того, щоб слухати розпорядження і вказівки органів цивільного захисту;
- повідомити про отриману інформацію сусідів;
- привести в готовність індивідуальні засоби захисту органів дихання і шкіри, при їх відсутності приготувати найпростіші засоби (повсякденний одяг, взуття, ватномарлеві пов'язки, плівку тощо);
- постійно тримати при собі засоби індивідуального захисту, підготувати медичну аптечку, документи, засоби зв'язку, особистої гігієни, запас їжі та інше;
- провести у квартирі (домі) протипожежні профілактичні заходи (виключити газ, електропостачання та інше), підвищити захисні властивості квартири: зачинити вікна, кватирки, ущільнити їх;
- уточнити місце найближчого укриття (підвальне приміщення, метрополітен, паркінг) де можна укритися.

Якщо сигнал застав вас в транспорті, громадському місці (магазині, театрі, на ринку тощо) необхідно уважно і спокійно вислухати повідомлення, визначитись, де поблизу знаходиться станція метрополітену, укриття і якнайшвидше добратися і укритися в них, якщо є час то якнайшвидше добратися додому і діяти у відповідності з отриманими вказівками.